

3.....	מבוא	
5.....	1. נשים בחברה הערבית	
6.....	2. נשים ופריון	
6.....	2.1. תפיסת הפוריות בקרב נשים	
7.....	2.2. היבטים רפואיים של אי-פריון	
8.....	2.3. פוריות בקרב נשים בחברה הערבית	
9.....	2.4. טיפולי פוריות בקרב נשים ערביות	
11.....	3. שיטה	
11.....	3.1. כללי	
11.....	3.2. כלי המחקר:	
11.....	3.3. אוכלוסיית המחקר:	
11.....	3.4. ניתוח הנתונים:	
12.....	4. תוצאות	
16.....	6. דיון ומסקנות	
17.....	ביבליוגרפיה	

מבוא

עבודה זו דנה ביחסים שבין חמות כלה שמתקשה להיכנס להיריון בחברה הערבית.

תחילה אתייחס לרקע העוסק במעמדן של נשים בחברה הערבית, תפיסתן ותפיסת תפקידן כנשים וכאימהות. בהמשך אתייחס לתפיסת הפיריון בקרב נשים ובייחוד בקרב נשים ערביות, ולבסוף אתייחס לסוגיית אי-פיריון או הקושי להרות, הגורמים האפשריים לה בקרב גברים, וכיצד תופסת האישה קושי שכזה, על-אף שלעתים ידוע שמקורו בגבר.

על מנת לענות על שאלת המחקר, רואינו חמש נשים ערביות, שלהן כלות אשר התקשו להיכנס להיריון ונבחנו עמדותיהן ביחס לכך.

מן הממצאים עולות כמה נקודות מענייניות ביחסי חמות כלה, בדעות ששווקא אינן נחרצות נגד הכלה ומצודדות רק בגירושיה, בניגוד למידע העולה מסקירת הספרות בנוגע לחומרת העניין, וכן בהכרה שהבעיה יכולה לנבוע מהגבר. כמו כן, נראתה הישענות מסורתית על אמונה ועל אלוהים שהגורל נתון בידי.

לבסוף מובא דיון ביחס לממצאים, ומצעות אפשרויות הדנות בקרבה למערב, בייחוד בקרב הצעירים, שיייתכן שאחראית על החשיבה של הגמשת דפוסים נוקשים וחד-משמעיים (כגון גירוש הכלה) מול נשים המתקשות להיכנס להיריון, התייחסות לאהבה ולמונוגמיה, שהיא ערך מערבי.

1. נשים בחברה הערבית

בחברות מסורתיות רבות, תפקיד האישה הוא להיות כפופה לאיש, ותפקידים מגדריים נקשרו באופן מוחלט ומחייב למגדר (Cwikel, Lev-wiesel & Al-Krenawi, 2003). יציאת הנשים לתחום הציבורי במדינות מערביות, למען רכישת השכלה ותעסוקה, לוותה בקשיים רבים (Jordan, 1991); אצל אבורביעה-קוידר, (2008). המאבקים על כניסה לטריטוריות שנחשבו נחלת הגברים בלבד לוותה בסבל רב, כיון שאתגרה את הסטטוס קוו הגברי ואת הסדרים החברתיים (Charlton, 1999). מקומה של האישה בחברות אלו היה בבית, וייעודה הטבעי היה לשמש כאם לילדיה וכרעה טובה לבעלה (צורף, 2011).

חסמים שכאלו הכפילו את כוחם מול האישה בחברה הערבית, שנחשבת לחברה מסורתית, שכן המודל הפטריארכלי של חברות אלו שלל ממנה סמכויות ולפיו האישה חייבת להישאר בין כתלי ביתה (Shukri, 1999). פתגמים ואמרות רבות השגורים בשפה הערבית מדגישים תפיסה זו, כגון: 'אנניסואן אלהום נוץ עקל' (לנשים רק חצי מוח), גבר חלש ופחדן מתואר כ'מיתל אל מרה' (כמו האישה) (כנען, 1931). לדעתו של כנען, ישנם חוקרים רבים, בלתי-כתובים, אך ידועים היטב לאשה הערבייה, אשר מקורם במנהגים אשר נשמרו בקפדנות רבה. אלימות כלפי האישה נתפסת כדרך לשלוט בה ולהכניעה, ולכן אינה סיבה מספקת לפירוק התא המשפחתי (אלקרינאוי ולב-ויזל, 2002). בנות ונשים הן רכוש אביהן או בעליהן, ואישה לא יכולה לזכות ברכוש או בירושה, ורכושה היחיד בעת נישואיה הוא הנדוניה שקיבלה מבית הוריה (כנען, 1931).

החברה הערבית בישראל גם היא חברה מסורתית, הנמצאת בדרכה לעבר המודרניות (אבו-עסבה, ריאן-גרה ואבו נסרה, 2014), וקיימת בה התנגשות בין המודרניזציה לבין המסורת (עלי, 2011), אם כי עדיין מושרש בה כח פטריארכלי, בו סמכות הגבר היא חלק בלתי נפרד מהמסורת במשפחה. נשים בחברה הערבית זוכות ליחס נחות בתחומים רבים בחיים (כנען, 1931), בהיותן בתחתית הסולם ההיררכי-החברתי (חאג'י-חיא, 1991). כניסת נשים ערביות למרחב הציבורי בישראל קשה אף יותר, שכן הן סובלות משוליות כפולה: היותן חלק ממיעוט ערבי במדינת רוב יהודית, כמו גם היותן חברות בחברה בעלת מאפיינים פטריארכליים ושליטה גברית (אבורביעה-קוידר, 2008), הרואה בתפקידן אמהות ונשים לבעליהן. עם זאת, הן שונות מנשים ערביות במקומות אחרים, בכך שקיבלו זכויות חברתיות ופוליטיות ללא מאבק, במסגרת החוק עם הקמתה של מדינת ישראל (עלי, 2011).

בשנים האחרונות כאמור, נמצאת החברה הערבית תחת טלטלה ושינויים מרחיקי לכת, שכן היא נמצאת תחת השפעות המערב במסגרת היותה במדינה מערבית, ועליה להתמודד עמן ולהתאים עצמה לרוח הזמן. השפעות המציאות הישראלית, לדברי שטנדל (1975), מהדקות את המגע עם התרבות הערבית, ופותרות דרכים חדשות לנשים ערביות במישורים שונים. המסגרות החברתיות המסורתיות מתרופפות בהתמדה, ומתבטאות בתחומי ביציאת נשים לעבודה מחוץ למשק הבית, הרחבת חינוך הבנות והעמקתן, התרה של איסורים מסורתיים כגון אספיה של גברים ונשים יחד, חתירה לנישואים טבעיים (שטנדל, שם), שינויים במבנה המשפחה, שינויים בשיעורי הילודה, במעבר לערכים דמוקרטיים וליברליים וברכישת השכלה במוסדות להשכלה גבוהה (אבו-